

N:o 56.

Ank. till Riksd. kansli den 19 mars 1909, kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af lägenheter från förra militiebostället Emmitslöf n:is 1 och 2 i Kristianstads län.

(I. A.)

I en till Riksdagen aflåten, till statsutskottet för förberedande behandling remitterad proposition (n:o 63) af den 26 februari 1909 har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, dels att ett till förra skvadronschefsbostället 1 mantal Emmitslöf n:is 1 och 2 i Emmitslöfs socken af Kristianstads län hörande, i statsrådsprotokollet närmare angifvet utskifte må från egendomen afskiljas och på de i 8:de och följande punkterna af kungl. skrifvelsen till domänstyrelsen den 25 september 1896 angående bestämmelser att tjäna till efterrättelse i fråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner stadgade villkor försäljas med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1910, dels att jämväl fem andra i statsrådsprotokollet närmare beskrifna, å en af förste landmätaren Elam Mebius år 1906 öfver egendomen upprättad karta med littera Ab, Ac, Bb, Bc och Bd betecknade lägenheter må i vederbörlig ordning från egendomen afskiljas och med tillträdesrätt likaledes den 14 mars 1910 till sina nuvarande innehafvare försäljas mot i statsrådsprotokollet angifna köpeskillingar, att betalas på sätt lägenhetsinnehafvarna förbehållit sig, samt i öfrigt på de i 6:te punkten af samma nådiga skrifvelse den 25 september 1896 stadgade

villkor, dels ock att de medel, som genom ifrågavarande försäljningar inflyta, må på samma sätt som köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark.

Till ofvannämnda statsrådsprotokoll har departementschefen i ärendet anfört följande:

»Vid den 25 och 26 juni 1907 hållen uppskattningsförrättning för förnyad utarrendering från den 14 mars 1910 af förra skvadronschefs-bostället 1 mantal Emmitslöf n:is 1 och 2 i Emmitslöfs socken och Östra Göinge härad af Kristianstads län, hvilken egendom lämnar 1,600 kronor i årligt arrende, hafva uppskattningsmännen väckt förslag om försäljning af lägenheter från egendomen.

Med anledning häraf har domänstyrelsen jämlikt föreskrift i nådiga skrifvelsen till styrelsen den 25 september 1896 angående bestämmelser att tjäna till efterrättelse i fråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner underställt den väckta frågan Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning samt för sådant ändamål öfverlämnat instrumentet öfver förenämnda uppskattning jämte öfriga ärendet rörande handlingar, däribland en af förste landtmätaren Elam Mebius år 1906 öfver egendomen upprättad karta med tillhörande beskrifningar.

Af handlingarna i ärendet inhämtas följande.

Egendomen är belägen 0,5 mil från Broby järnvägsstation samt innehåller en sammanlagd areal af 149 hektar 66,80 ar.

Den består af två vid laga skifte i Emmitslöfs kyrkoby i hufvudsak från hvarandra skilda hemmansdelar jämte ett för båda gemensamt utskifte, kalladt Ekeröds äng. Sistnämnda skifte, som är beläget på en half mils afstånd från hufvudgården, innefattar ägofigurerna n:is 274—287 å kartan med en areal af 3 hektar 52 ar.

Å egendomen finnas fem med innehafvarna tillhöriga åbyggnader försedda torp, nämligen ett, som innehafves af änkan Kristina Bengtsson, innefattande ägofigurerna n:is 57—77 med en sammanlagd areal af 5 hektar 24,5 ar, däraf 4 hektar 17,9 ar åker, ett, som innehafves af Sven Andersson, innefattande ägofigurerna n:is 46—51 med en sammanlagd areal af 2 hektar 18,4 ar, däraf 1 hektar 47 ar åker, ett, som innehafves af Nils Svensson, innefattande ägofigurerna n:is 129—143 samt 214—226 med en sammanlagd areal af 5 hektar 56 ar, däraf 4 hektar 69,6 ar åker, ett, som innehafves af Jöns Svensson, innefattande ägofigurerna n:is 144—170, 251—255 samt 255 a med en areal af 6 hektar 29,8 ar, däraf 5 hektar 23,6 ar åker, samt ett, som innehafves af August

Svensson, innefattande ägofigurerna n:is 233—249 med en sammanlagd areal af 4 hektar 91,2 ar, däraf 4 hektar 19,3 ar åker.

Samtliga torpinnehafvare gjorde vid förrättningen¹ framställning om att få inköpa enhvar sitt torp med den tillökning i jord, som lämpligen kunde anslås till detsamma.

I anledning häraf uppgjorde uppskattningsmännen förslag till egendomens styckning på sätt framgår af denna sammanställning:

Lägenhetsinnehafvarens namn	Litt. å kartan	Ägofigurer å kartan	Areal			Saluvärde
			har	ar	kvm.	kronor
Kristina Bengtsson	Ab	af 53, af 55, af 56, 57—79, af 80, af 81, af 87.	9	67	30	2,530
Sven Andersson	Ac	39—52, af 53, 54, af 55, af 56.	9	70	70	1,410
Nils Svensson	Bb	af 129, 130—134, af 135, 136, 137, af 138, 139, af 140, 141—143, af 174—176, af 181—184, 185—187, af 188—192, 193, af 194, 195—212, af 213, 214—226, af 227.	15	19	80	3,058
Jöns Svensson	Bc	144—173, af 174, af 182, af 189, af 191, af 251, 252—255 a, af 264, 265—272.	16	72	60	3,536
August Svensson	Bd	af 175, af 176, 177, 179, 180, af 181—184, af 213, af 227—231, 232—249, af 250, af 251.	11	57	40	2,654
Summa			62	87	80	13,188

Därjämte hafva uppskattningsmännen ansett det för egendomens båda hemmansnummer gemensamma utskiftet böra försäljas till ett pris ej understigande 1,300 kronor.

Enligt uppskattning, som verkstälts af vederbörande skogstjänsteman, finnes å förstnämnda fem lägenheter växande skog till värde af

å den till försäljning åt Kristina Bengtsson föreslagna 706 kronor, å den till försäljning åt Sven Andersson föreslagna 378 kronor, å den till försäljning åt Nils Svensson föreslagna 763 kronor, å den till försäljning åt Jöns Svensson föreslagna 1,057 kronor samt å den till försäljning åt August Svensson föreslagna 664 kronor. Denna skog utgöres med undantag af den, som finnes å den till försäljning åt Jöns Svensson föreslagna lägenheten, af ungskog i ålder af intill 35 år. Å nyssnämnda lägenhet finnas emellertid timmerträd och timmerämnena till ett sammanlagdt värde af 858 kronor. I värdet af ungskogen ingå äfven markvärdena. Vidare har nämnde tjänsteman upplyst, att enligt af honom år 1906 upprättadt skogsindelningsförslag för tiden 1910—14 mars 1920 den årliga skogsafkastningen beräknats till 9,5 kubikmeter af äldre skog och 13,3 kubikmeter ved af gallringsvirke, men att, om torpen skulle säljas, från den till hufvudgården bibehållna utmarken under indelningsperioden endast kunde uttagas 1,2 kubikmeter äldre skog och 4 kubikmeter gallringsvirke om året.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande har låtit meddela förenämnda fem lägenhetsinnehafvare sådana förelägganden, som omförmälas i 6:te punkten af förberörda nådiga skrifvelse den 25 september 1896, och hafva samtliga lägenhetsinnehafvare inom förelagd tid inkommit med af behöriga borgensförbindelser åtföljda skriftliga förklaranden, att de önskade inköpa enhvar den af honom innehafda lägenhet för det åsatta saluvärdet, dock att i stället för Kristina Bengtsson, hennes son Efraim Bengtsson, hvilken enligt företedt kontrakt af den 16 januari 1908 af modern förvärfvat hennes rätt till lägenheten Ab., afgifvit anbud å denna lägenhet. Samtliga anbudsgifvare hafva förbehållit sig rätt att inbetala köpeskillingarna under loppet af tio år med en tiondel årligen.

Uti två särskilda till domänstyrelsen ställda skrifter framställde egendomens nuvarande arrendator Sven Persson erinringar mot uppskattningsmännens förslag samt anförde därvid hufvudsakligen följande.

Enligt gällande bestämmelser finge afskiljande af lägenheter endast ske, då det kunde låta sig göra utan egentlig skada och olägenhet för stamhemmanets skötsel. Genom de föreslagna försäljningarna skulle emellertid ifrågavarande egendom blifva högst väsentligt lidande. Först och främst komme den sålunda att beröfvas erforderlig arbetskraft. Därigenom att stora områden utöfver de ägor, som förut häfdats under de olika torpen, enligt förslaget skulle komma att tilläggas desamma, komme nämligen de blifvande ägarna att blifva allt för upptagna af sitt eget jordbruk, för att de skulle kunna få tid öfver till arbete vid

hufvudgården. Det måste emellertid vara oriktigt att ställa så till vid nu rådande brist på jordbruksarbetare. Vidare vore det oegentligt att, såsom enligt förslaget vore afsedt, genom försäljning af vissa ägor närmast inägojorden sönderdela en förut sammanhängande egendom i två skilda delar. Därigenom tvingades arrendatorn af hufvudgården att anlägga en ny väg till skogsloften öfver de fransålda områdena och att, om han ville använda denna lott till bete, äfven hägna å ömse sidor om vägen. Den största skadan för bostället skulle emellertid uppkomma däraf, att enligt förslaget all den tillväxande skogen skulle komma att bortslumpas. Af förutvarande 120 tunnland skogsmark skulle nämligen endast omkring 40 komma att bibehållas till egendomen. Den skog, som funnes å detta område, komme säkerligen att tagas i anspråk redan under de närmaste 20 åren, då dels alla hägnader vore af trä dels ock stora nybyggnader under den närmaste tiden blefve erforderliga. Uppskattningsmännen hade ock vid granskningen af ritningar och kostnadsförslag till ett af dem till uppförande föreslaget nytt svinhus, anmärkt, att någon skog från egendomen icke vore att påräkna till byggnaden i fråga. På den lägenhet, som vore föreslagen att säljas till Jöns Svensson, funnes emellertid dylik skog af lämplig beskaffenhet och äfven på två andra lägenheter funnes afverkningsbar skog. Största delen af den till försäljning föreslagna utmarken vore bevuxen med tillväxande vacker ungskog, hvilken nu visserligen ej hade så stort värde, men som inom kort kunde blifva afverkningsbar för vissa ändamål. En stor del af denna skog vore planterad på Sven Perssons bekostnad. Äfven en del bete, som förut nyttjats af hufvudgårdens arrendator, skulle enligt förslaget komma att ingå i försäljningen.

På grund af hvad sålunda och i öfrigt anförts yrkade Sven Persson ogillande af uppskattningsmännens förslag i dess helhet. Kunde ej detta yrkande bifallas, hemställde han, att i hvarje fall vid lägenheternas försäljning den afverkningsbara skogen måtte undantagas till byggnadsvirke.

I anledning af hvad Sven Persson sålunda anført har domänintendenten i länet i särskilda yttranden genmält hufvudsakligen följande.

Det föreliggande tillfället att skapa egna hem vore enligt domänintendentens mening ett af de lämpligaste, som kunde gifvas. Lägenheterna läge just ej aflägsset från allmän väg och föga sten funnes i jorden, hvilken således vore ganska lätt att odla. Arrendatorns påstående, att lägenheterna finge för mycken skogsmark och att för litet

af skogsmark komme att bibehållas till stamhemmanet, ville domänintendenten först och främst bemöta därmed, att meningen vore att största delen af den lägenheterna tilldelade skogsmarken skulle odlas. Skogen på de till försäljning föreslagna områdena vore vidare ganska gles och till större delen ung, medan skogen på den till egendomen behållna delen af utmarken, något öfver 42 tunnland, vore till största delen stor och vacker. Det vore domänintendentens uppfattning, att denna skog med ordentlig hushållning skulle blifva tillräcklig för beställets behof i all framtid. Afståndet från inägorna till denna skogsmark vore ej att tala om. En vacker väg vore uttagen ända fram genom alla lotterna, och det vore att förvänta, att de blifvande lägenhetsägarna komme att blifva intresserade af att den hölles farbar. Beträffande arrendatorns tal om, att så mycket virke under den närmaste tiden skulle komma att erfordras till hägnader och byggnader, ville domänintendenten erinra, att äfven de blifvande lägenhetsägarna komme att blifva hägnadsskyldiga och att, sedan förenämnda svinhus blifvit uppfördt, egendomen vore väl bebyggd. Mera berättigadt vore arrendatorns klagomål, att arbetskraft genom försäljningarna komme att beröfvas egendomen, men svårt vore att undgå detta, om man ville skapa egna hem. De flesta egendomar i Skåne finge skötas utan fria dagsverken; och hade vid bestämmandet af arrendevärdet å nu ifrågavarande egendom hänsyn tagits till berörda förhållande. Arrendatorns alternativa framställning, att vid lägenheternas försäljning den afverkningsbara skogen skulle undantagas, vore orimligt.

Jägmästaren i reviret har förklarar sig icke hafva något att erinra mot en eventuell försäljning af torpen.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande har, med hänsyn till hvad domänintendenten anført, hemställt, att afseende ej måtte fästas vid Sven Perssons andraganden.

Beträffande uppskattningsmännens förslag rörande försäljning af lägenheter från egendomen har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande hemställt, att förenämnda fem med innehafvarna tillhöriga åbyggnader försedda lägenheter måtte, sedan de blifvit genom ägostyckning från egendomen afskilda, försäljas till deras innehafvare i enlighet med de gjorda anbuden, samt att förberörda utskifte måtte från egendomen afsöndras och försäljas å offentlig auktion till ett pris ej understigande 1,300 kronor.

Sedan domänstyrelsen hos landtmäteristyrelsen anhållit om upplysning, huruvida hinder enligt 2 § 2 mom. af lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyfning, ägostyckning och jordafsöndring mötte för egen-

domens styckning, har landtmäteristyrelsen meddelat, att, då vid indelningen af förstnämnda fem lotter följts laga skiftets fördelning i ägolotter, funnes, under förutsättning att utskiftet försålles såsom afsöndring, enligt landtmäteristyrelsens åsikt icke hinder för den föreslagna styckningen, hvilken dock måste handläggas i två förrättningar, en för hvardera hemmanet.

I afgifvet, infordradt utlåtande har vederbörande öfverjägmästare förklarat sig icke hafva någon anledning till erinran mot de af vederbörande skogstjänsteman, på sätt förut nämnts, åsatta saluvärden å skogen till egendomens torp.

För egen del har domänstyrelsen tillstyrkt bifall till uppskattningsmännens förslag.

Äfven jag anser mig böra biträda detta förslag. Såsom domänintendenten framhållit, föreligger nämligen ett från många synpunkter synnerligen lämpligt tillfälle att bilda nya egna hem. Den omständigheten, att till följd af ägornas belägenhet styckningen ej kunnat utföras så, att de ägor, som skulle behållas åt hufvudgården, kommit att bilda en sammanhängande ägofigur, bör vid sådant förhållande ej få vara afgörande, helst det synes böra få anses utredt, att den behållna skogsmarken kommer att blifva tillräcklig för gårdens vanliga behof, samt ifrågavarande skogsmark icke kan anses ligga obekvämt till för hufvudgården.»

Med anledning af förevarande framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 19 mars 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.